

doops gezind plus

Aarde mijn

aarde

- 2 om te beginnen
- 3 vanuit de stilte
- 4-6 overdenking
Een plek om te wonen
- 7 open ruimte
Lieve Lena
- 8 zegenrijk

VOORAF

Machteld Stam

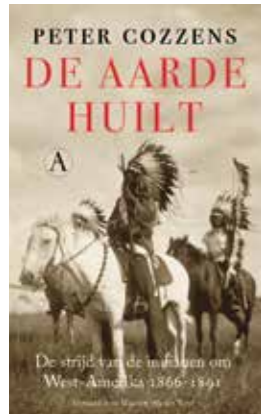
Ze scheiden afval, hebben zonnepanelen op hun huis, pakken vaak de fiets in plaats van de auto en gooien nooit restjes weg. Maar één ding kunnen ze niet laten: vlees eten. 'Ik weet dat het niet duurzaam is, maar ik vind het zo lekker', verzucht zij. Hun bijna volwassen zoon staat daar anders tegenover. Grootgebracht met de malste lappen vlees – zijn vader is zeer kundig in het bereiden ervan – heeft hij een jaar geleden besloten vegetariër te worden. En daar houdt hij zich aan, ook als hij bij zijn ouders aan tafel zit.

Afgelopen zomer ging het gezin met de auto op vakantie naar Italië. Zoals dat vaak gaat met bijna volwassen kinderen, zou de zoon eerder naar huis gaan terwijl zijn ouders de vakantie nog voort-

zetten. Zijn vader had de terugreis van te voren al uitgezocht en kwam met een uitgewerkt plan bij zijn zoon. 'We kunnen je na een week op het vliegveld van Milaan zetten zodat jij terug kunt vliegen naar Nederland.' De zoon zweeg even en zei toen: 'Binnen Europa zijn de afstanden niet zo groot. Vanwege de luchtvervuiling reis ik daarom liever met de trein in plaats van met het vliegtuig.' Zijn vader keek beschaamd.

Zolang wij aan de generatie na ons doorgeven wat ons ter harte gaat ten aanzien van de aarde en allen die daarop wonen, én diezelfde generatie ons op haar beurt voorleeft hoe dat nog beter kan, zie ik de toekomst met vertrouwen tegemoet.

BOEK

de aarde huilt

Dit boek vertelt het verhaal van de decennialange strijd tussen het Amerikaanse leger en de stammen van de Grote Vlakten en de Rocky Mountains, eind negentiende eeuw. Na afloop van de burgeroorlog zette het Amerikaanse leger zich aan de taak om het tot dan toe grotendeels onontgonnen Westen te veroveren – een tragische episode in de ontstaans-

geschiedenis van de Verenigde Staten. De cultuur en levenswijze van de oorspronkelijke bewoners moesten plaatsmaken voor die van de kolonisten.

Het boek toont niet alleen de veldslagen en campagnes, maar ook de slechte leefomstandigheden van de soldaten aan het front. We lezen over de waarde-loze verdragen, de onderlinge strijd tussen stammen en facties, de mentaliteit van de indiaanse

krijgers en de ethische vragen die de betrokken officieren van het Amerikaanse leger zich stelden.

De aarde huilt. De strijd van de indianen om West-Amerika 1866-1891, Peter Cozzens, vertaling Maarten van der Werf, uitgeverij Atheneum, verschijnt als paperback € 34,99 en als e-book € 19,95

COLOFON

Doopsgezind Plus is een liturgische, pastorale uitgave van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit.

Doopsgezind Plus verschijnt zes keer per jaar, als bijlage bij het magazine *Doopsgezind NL*.

Redactie Ruud Mulder, Machteld Stam, Johan Tempelaar en Machteld van Woerden

Ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordeloor, Haarlem

Fotografie Renata Barnard, Ramon Filippo en Johan Tempelaar

Druk GBU Media

Oplage 7.000

Papier G-Print Proost & Brandt, FSC-gecertificeerd

Contact redactie

Singel 454 | 1017 AW Amsterdam

T 020 623 09 14 | dn@doopsgezind.nl |

www.doopsgezind.nl

© ADS 2017

opdat wij niet vergeten

Aarde, mijn aarde
oermoeder van alles en iedereen
aan jou ontspruit, veelkleurig
en veelvormig
schoonheid.

In stilte of 'gewoon maar zijn'
in natuurgeweld soms
kunnen onze ogen en oren opengaan
voor jouw volheid.

Net als voor jou, lieve hemel,
want zoveel sterren uitgestrooid
zon en maan geplaatst
licht en duister
dag en nacht

en dat alles, zomaar...
gegeven.

In de donkere klank van jouw oerton,
aarde
in het *tohoe wabohoe*,
woest en leeg,
in de ongevormde chaos van het begin,
verlang ik telkens opnieuw naar
een stem die schept.

Smekend roep ik:
Veni Creator
Kom Schepper, Geest daal in ons neer.

In ons, in mij
zodat contouren van recht en ruimte
zich kunnen aftekenen
in ieder van ons,
en zichtbaar wordt wie we
eigenlijk zijn,
geliefd, gewild, gelukkig.

Om samen te zijn met elkaar en
feestelijk te bewonen en te bewerken
jou, onze lieve aarde.

Gevend ben je, gul en overvloedig,
aan jou zal het niet liggen.

En wij, wij hoeven enkel te kijken,
te horen, toe te laten.
Opdat wij niet vergeten: het ontbreekt
ons eigenlijk aan niets.

afbeelding Jaap Sluis

Een plek om te wonen

Wij zijn verhuisd, weg uit de Randstad. Dichterbij de natuur, maar nog niet helemaal ‘thuis’ bij de mensen. Ik voel mij een beetje een vreemde in mijn eigen omgeving. Ik moet nog aarden.

Er kwam een nichtje op bezoek uit een ver land. Ze was geëmigreerd toen wij nog klein waren en we zagen elkaar nu pas terug. Familiebanden werden opgefrist, maar toch bleef ze zich een vreemdeling voelen in haar vroegere vaderland. Ook ontmoette ik een jonge vrouw uit Colombia, sinds drie jaar woonachtig in mijn kleine dorpje. Ze vertelde dat ze moest wennen aan alles:

de kou, de mensen, de andere gewoonten. Ze ging zich pas thuisvoelen toen ze een landgenote vond met wie ze kon praten in haar eigen taal. Wanneer ben je eigenlijk ergens thuis?

Er zong een liedje door mijn hoofd:
*Wonen overal nergens thuis
 aarde mijn aarde mijn moeders huis...*¹

Zo schreef de dichter Huub Oosterhuis over onze plek op moeder aarde. Onze voorouders werden er geboren, groeiden er op, vonden en verloren er liefde, kregen de zorg om kinderen. Ook wij zijn vergroeid met de aarde waaruit wij gevormd zijn en gevoed worden. We ademen de zuurstofrijke lucht in die uit de planten opstijgt en ons in leven houdt, en we gedijen in het licht dat ons dagelijks tegemoet komt.

Aarde, mijn aarde – zolang ik leef is hier mijn plek om te wonen. En die van jou, ja die van alle wereldburgers. Maar deze aarde is ook van alle vluchtelingen die, verdreven van hun geboortegrond, een veilige plek zoeken om te wonen. De kwetsbaarheid van mens zijn op aarde wordt zichtbaar in het vreemdeling zijn. Het is een terugkerend bijbels thema: ‘Mijn vader was een zwervende Arameeër’,² wordt gezegd van

aartsvader Abraham. ‘Hij trok (...) naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling’, op de vlucht voor hongersnood. Het spreekt niet vanzelf dat je kunt wonen op de plek waar je geboren bent. Soms word je gedwongen om weg te gaan. Wordt die plek in den vreemde ooit weer een thuis? Hetzelfde kun je je afvragen als je door ziekte of ouderdom gedwongen wordt weg te gaan uit je vertrouwde omgeving.

Toen een groot deel van het oude volk Israël verdreven was uit het land Kanaän en terechtkwam als balling in Babylon, begon er een fase van nadenken over de betekenis van de aarde als woonplaats, waar ieder in vrede en in vrijheid zou kunnen leven. Hoe is het toch gekomen dat we zover van huis zijn geraakt – wie zijn wij, mensen, eigenlijk? Geleerde schrijvers hebben deze gedachten over ‘mens zijn op aarde’ gebundeld in de scheppingshymne uit Genesis.³

wordt die plek in den vreemde ooit weer een thuis?

Zij vertellen van de wording van de mens, gevormd uit het stof der aarde, als slotakkoord van de hele schepping. Ze zeggen ook wat van de mensen wordt verwacht: aan hen wordt de aarde gegeven ‘om die te bewerken en te bewaren’.⁴ Het is maar een heel klein zinnetje, maar de betekenis ervan is groot: de aarde is niet gegeven om leeg te roven, uit te putten, te vervuilen en kapot te maken, maar om haar te bewerken, zodat zij vrucht kan dragen. Na het bewerken volgt het bewaren, het in stand houden: er komen nog zoveel mensenkinderen na ons, die ook veilig en gezond op deze aarde willen wonen.

De bijbelschrijvers van weleer hunkerden ook zelf naar een rustige plek om te wonen. Wij kunnen met hen de vraag stellen: hoe kunnen wij deze aarde bewaren voor onze kinderen en kleinkinderen? En hoe maken wij daarbij ruimte voor

de kinderen van anderen? Wat hebben wij van onze (voor)ouders meegekregen aan verwachtingen en plannen en wat zouden we daarvan willen doorgeven aan de volgende generatie? Wat zouden gevluichte mensen graag willen bewaren van hun tradities? Kunnen we ook anders kijken naar wat deze aarde aan ons allemaal te bieden heeft, om haar voor iedereen te kunnen bewaren?

In het verhaal van het brandende braambos, in het boek Exodus, als Mozes de God van zijn vaders ontmoet, lezen we: 'Doe je sandalen van je voeten, want de plaats waarop je staat is heilige grond'.⁵ Op de aarde, de grond waarop we staan, komt de ontmoeting met de A(a)nder – die ons nodig heeft – tot stand. Alleen hier, op deze aarde.

wat betekent 'heilige grond' voor ons in deze ongewisse tijd?

Misschien is onze aarde wel sowieso heilige grond en zouden we haar ook als zodanig moeten behandelen. Met respect en met zorg, zoals we alle mensen die wij op aarde ontmoeten zouden

1 Huub Oosterhuis, *Liedboek* Lied 419

2 Deut. 26, 5

3 Gen. 1 en 2

4 Gen. 2, 15

5 Ex. 3, 5

6 *Hoe kun je de lucht bezitten?*

Een indiaanse visie op het beheer van de aarde, Aktie Strohalm, Ekologische uitgeverij, 1980

moeten bejegenen. Wat hebben mensen nodig om zich ergens thuis te voelen? Kunnen wij eraan bijdragen dat kwetsbaar leven beschermd wordt, tegen de verdrukking in? Wat betekent 'heilige grond' voor ons in deze ongewisse tijd?

Toen de Amerikaanse regering in 1854 indianen van de Dwamish-stam wilde dwingen hun land te verkopen, hield hun opperhoofd Seattle een gedenkwaardige redevoering, getiteld: *Hoe kun je de lucht bezitten?*⁶ Hij zegt onder andere:

Als wij het land verkopen moet u bedenken dat het gewijde grond is en u moet uw kinderen leren dat het heilig is.

Wat er met de aarde gebeurt, gebeurt met de kinderen van de aarde. U moet uw kinderen leren dat de grond onder hun voeten de as van onze grootvaders is. Leer ze eerbied voor de aarde, vertel uw kinderen dat de aarde vervuld is van de levens van onze voorouders: dat de aarde onze moeder is.

Wat er gebeurt met de aarde, gebeurt met de kinderen van de aarde.

*Dit weten wij:
de aarde behoort niet aan de mens.
De mens behoort aan de aarde.*

'Aarde, mijn aarde, mijn moeders huis', ik wil het zingen als bemoediging voor nu en als uitdaging om verantwoordelijkheid te nemen voor hen die na ons komen. +

Lieve Lena

Deze week tien maanden geleden kwam je in mijn leven.

Net als bij de geboorte van jouw vader Lodi en jouw oom Thijs kon ik me van tevoren niet voorstellen wat jouw komst voor mij zou betekenen. Ik had er veel over nagedacht, omdat iedereen me indertijd vroeg hoe ik het vond om vader te worden, en vorig jaar hoe het zou zijn om opa te worden. Het leek me prachtig, maar wat het echt betekende kon ik niet voorstellen. Zelfs niet toen Lodi werd geboren – jouw pappa en onze tweede zoon. Eerst was ik alleen maar bang dat ik nooit zoveel van hem kon houden als van jouw oom Thijs.

Toen zij er eenmaal waren en nu jij er bent, hebben al die vragen een antwoord gekregen. Jullie zijn, met jullie moeder en oma, het dierbaarste dat mij in mijn leven is overkomen. Mijn liefde voor anderen is onvergelijkbaar met mijn liefde voor jullie.

De afgelopen maand toen wij in het buitenland waren en we je voor het eerst zo lang niet zagen, merkte ik weer hoe bijzonder je bent. Nog meer dan gewoonlijk

keek ik in kinderwagens en naar kinderstoelen. Natuurlijk was er de vertederende baby's van nature oproepen, maar ik zag er geen een met zo'n onverschrokken gezicht als jij.

Vandaag was je weer even hier en gaf je me voor de zoveelste keer het gevoel dat ik me om jou geen zorgen hoeft te maken. Vertrouwen is het allerbelangrijkste dat ik jou zou willen toewensen in het leven, en jij lijkt het al te hebben. Er wordt wel gezegd dat dat kinderen eigen is; ze zijn nog onbelast en onvoorwaardelijk gehecht aan wie voor ze zorgen. Dat is vast waar, maar in jouw blik zie ik meer dan de weerkaatsing van de liefde van Marleen, Lodi en de opa's en oma's.

Zelf had ik dat niet, weet ik uit de overlevering, en ook later kreeg ik het door omstandigheden niet. Dat doet je op den duur beseffen hoe belangrijk vertrouwen is. Hoe gelukkig het je maakt als het je gegeven wordt, als je het kunt doorgeven en als blijkt dat het ook herkend wordt. Het vertrouwen dat je niet alleen

vertrouwen is het allerbelangrijkste

op de wereld bent en dat je er voor anderen kunt zijn.

Natuurlijk helpt het dat je bevoorrecht op de wereld bent gekomen. In het rijke Nederland, in het mooie Leiden, met gezonde, liefdevolle en slimme ouders, die jou alles willen geven. Maar bovenal is er dat wonder dat je dit allemaal nog niet weet, terwijl jouw gezicht al boekdelen spreekt. Ik vertrouw erop dat we het daar later nog vaak over zullen hebben. +

Liefs Lena, van opa Ton

Ton van Brussel is sinds september 2016 lid van de doopsgezinde gemeente Baarn-Soest.

Een zomeravond in de tuin. Rozen gloeien na in het late licht, een merel neemt een bad.

De buurman zorgt ervoor dat zijn gras groener is dan dat van ons. Ik houd schone handen. Er is genoeg te doen, daar niet van. Er ligt nog verse gazongrond. Een luchtig mengsel van tuinturf, kokosvezel en kalk. Veredelde aarde. Advies: 'Gebruik de juiste voeding en maai niet te kort'. Daarom verdiep ik me in *Aarde, mijn aarde*.^{*} Teksten die uitnodigen tot verwondering, tot liefde en respect voor de aarde – die unieke planeet waarop wij wonen en die veel meer is dan een ziellose voorraad grondstoffen.

Elizabeth Barrett Browning schreef *Brandend braambos*:

*De aarde zit boordevol hemel
en elke struik, hoe gewoon ook,
staat in lichterlaaie van God.
Maar enkel hij die het ziet
doet zijn schoenen uit.
De rest zit eromheen
en plukt bramen.*

Aarde vol hemel? Ik heb beelden uit het journaal op mijn netvlies. Verwoeste aarde. Ingestorte huizen, uitgebrande auto's, scherven zonder geluk. Geen weg om te gaan, geen plaats om het hoofd neer te leggen. En ik denk aan het kleine stukje

aarde waarop wij wonen. Een waanzinnig gaaf land, maar ook een land waar we mensen zo nodig opsluiten omdat ze 'ongewenst' zijn. Ongewenst in hun land van *herkomst* en ongewenst in het land van *aankomst*.

Mensen als wij, de meesten zonder strafblad. Vaak zijn ze gevlucht voor armoede, opgejaagd door geweld, soms verkocht als handelswaar. Ze verblijven in detentiecentra zoals Kamp Zeist. Daar hangen wij af en toe bloemen aan de hekken. Voor hen die leven tussen de hoop dat de dag van morgen beter zal zijn, en de vrees dat er nergens een toekomst voor ze is.

We weten er geen raad mee. Wij, toevallig hier geboren, hebben het geluk op een plek te wonen waar niet alles uitdroogt of overstroomt. Ons klimaat is gematigd, ook politiek. Er is geen reden om te vluchten voor armoede en geweld. Soms lijkt het hier wat vol, dat wel, maar wij kunnen genieten van rozen en vogels. We plukken onbekommerd bramen, tot we beseffen dat we vuile handen hebben en inzien dat we wonen op heilige grond: de aarde waaruit we voortkomen en waarnaar we terugkeren. Aarde, *onze aarde*.

De Maya's zeggen:

*De vier hoeken van de aarde zijn het huis
dat wij bewonen.
Daar groeien we op en bewegen we ons,
het is de plek waar we lachen en huilen.
Op de aarde worden we geboren,
op de aarde sterven we.
De aarde is het middelpunt van ons bestaan,
het begin van de weg die naar God zelf voert.*

Ik mijmer over bloemen en bramen, terwijl het gras langzaam donkergroen kleurt en de merel allang gevlogen is. Maai niet te kort, ontdoe de aarde niet van de hemel. Kies voor de weg die ons thuisbrengt. +

^{*} *Aarde, mijn aarde.*
Teksten om van de aarde te gaan houden,
Uitgave van het
Franciscaans
Milieuproject
Stoutenburg,
www.stoutenburg.nl